

Michal Anděl slaví sedmdesátku!

Je to k nevíře, ale v červnu tohoto roku oslavil prof. MUDr. Michal Anděl, CSc. – internista, diabetolog, nutricionista, vysokoškolský profesor a děkan 3. LF UK – své 70. narozeniny! Je to k nevíře, protože nejenže vypadá pořád stejně, a to už ho znám přes 30 let, ale má stejnou radost ze života, stejně dobré a neotřelé nápady a energii by mohl rozdávat – je prostě nejlepším důkazem toho, že sedmdesátka není žádný věk, lépe řečeno, že znamená věk produktivní.

Poprvé jsem se s Michalem setkala v roce 1983, kdy jsem nastoupila jako sekundář na I. interní výzkumnou základnu Institutu klinické a experimentální medicíny (IKEM) a Michal, kterému bylo tehdy 37 let, se tu těšil nebývalé vážnosti. Působil v té době jako vedoucí Jednotky intenzivní metabolické péče, kterou zde vybudoval. Politicky nepřijatelný, s vyhraněnými názory, široce vzdělaný internista, který se už v té době věnoval metabolické nutriční péči. Spolu s profesorem Zdeňkem Zadákem stál na počátku 80. let za prvními jednotkami intenzivní metabolické péče v Česku, podílel se na zavedení nutriční podpory parenterální i enterální cestou v nemocnicích a ve své ambulanci soustřeďoval první pacienty na dlouhodobé paren-

terální a enterální výživě. Nutriční péče zůstala jeho láskou celý život. Vzpomínám, že byl také prvním lékařem, který v IKEM prosazoval intenzifikované inzulinové režimy a moderní diabetologii, tak jak ji známe nyní. Kromě Michala Anděla začal zhruba ve stejné době intenzifikovanou inzulinovou léčbu využívat a propagovat v Olomouci Rudolf Chlup. Oba se této problematice učili v bývalé NDR u tehdejších docentů Brunseho a Menzlové. Pro nás sekundáře byl Michal studnicí medicínského moudra, o které se rád podělil, s výjimkou času mezi 10. a 11. hodinou dopoledne, kdy pravidelně popíjel kávu s MUDr. Zdeničkou Slabochovou, které si velmi vážil a od které, dle jeho vlastních slov, čerpal moudro – byla totiž jedním z prvních diabetologů u nás a v IKEM zavedla např. stanovení imunoreaktivního inzulinu. Pro českou a slovenskou diabetologii toho Michal Anděl udělal opravdu hodně a v materiálech prvního národního diabetologického programu, který vznikl v 80. letech minulého století, figuruje jeho jméno spolu s prof. Bartošem a prof. Rybkou, byť pro oficiální jednání na úrovni ministerstva nebyl v tehdejší Československu „použitelný“.

Právě pro „nevhodný“ původ byly začátky jeho kariéry poněkud krkolomné. Z politických důvodů nemohl na střední školu a nejdříve ukončil učební obor chemie ve Spolaně Neratovici. Medicína ho však, zdá se, přitahovala, protože nastoupil jako sanitář do Thomayerovy nemocnice a při zaměstnání vystudoval večerní střední školu, a po té i fakultu všeobecného lékařství Univerzity Karlovy v Praze. První léta své lékařské praxe strávil na interních odděleních nemocnic a zkušenosti z běžné interny, které tu získal, považuje za velmi důležité. Možná proto je tak nekompromisním zastáncem široké interní praxe, která by měla předcházet specializovanému postgraduálnímu vzdělávání lékařů.

Pak následovalo žírné období v IKEM, který byl ve své době útočištěm řady politicky nepřijatelných osob, a po sametové revoluci přišlo patrně nejšťastnější a nejpłodnější období spojené s 3. lékařskou fakultou UK, které pro zevního pozorovatele, kterým jsem byla já, bylo cestou od jednoho úspěchu k druhému. Michal Anděl se stal na dlouhá léta přednostou II. interní kliniky FN Královské Vinohrady, postupně habilitoval a získal profesuru, opakovaně byl zvolen děkanem 3. LF UK a měl a má řadu funkcí, které jsou dohledatelné na internetových stránkách, ale o Michalovi neříkají mnoho.

Michal Anděl je pro mě především čestný, zodpovědný člověk, který drží slovo a ctí tradice, a to čím dál tím více, jak sám o sobě prohlašuje. Na druhou stranu nepostrádá smysl pro humor a hravost, která občas vyhrzne i přes profesorskou autoritu, a vyvolá vzpomínky na léta strávená v IKEM, na dobu, kdy chodil po službě na hlášení s peřím ve vlasech, vozil sestřičky ve vozíku na prádlo či začal chodit se svou ženou Kateřinou, na tanečky a večírky i na diskuse o glykogenolýze, poválečném osudu Židů či politické situaci v Hong Kongu. Michal je totiž nanejvýše zábavný a stimulující společník a osobně neznám člověka s větším přehledem v historii, literatuře, hudbě či politice. S Michalem je prostě radost diskutovat. Snad jen zpívat neumí.

Je také výborným učitelem a velmi poutavě přednáší. Znáám jen velmi málo jemu podobných lidí s nadáním od Boha, kteří dovedou zdánlivě bez přípravy oslovit posluchače. Zdánlivě proto, že prof. Anděl má mimořádně hluboký přehled v různých oborech. Mimo to je zastáncem sofistikovaného komplexního pohledu na nemocného, podle něž by se v léčbě měla promítat i patofyziologie onemocnění. Snad právě proto se jeho zásluhou zásadně změnilo curriculum výuky na 3. LF UK. Sama si velmi dobře pamatuji, že Michal byl vždy odpůrcem dogmatického léčebného plánu a tzv. „kuchařek“ v medicíně, podle nichž se používají určité zaběhané diagnostické a léčebné postupy bez snahy o komplexní hodnocení a pokusy o patofyziologická řešení problému. Právě patofyziologie

chorob mu kdysi učarovala. A pro mě byl vůbec prvním člověkem, který se snažil při řešení medicínského problému zajít až ke kořenům věci. Sám často vzpomíná na způsob myšlení svého učitele MUDr. Vladimíra Brodana, který se v IKEM zabýval intermediálním metabolizmem při stresu, nespavosti a hladovění a který uměl do běžného terapeutického postupu vnést nový rozměr.

Výzkumně se Michal Anděl v 70. a 80. letech minulého století zabýval problematikou glukagonu a na toto téma publikoval řadu prací včetně monografie, kterou napsali spolu s bratislavským lwarem Klimešem, s nímž ho pojí dlouholeté přátelství. Postupně se jeho pozornost soustředila na problematiku metabolismu a nutrice a jako odborník na výživu čas od času trápí svou milovanou rodinu dietními doporučeními, která však jeho žena Kateřina nebere příliš vážně (to se nesmí říkat nahlas). V posledních letech se věnuje roli lipidů v poškození B-buněk Langerhansových ostrůvků, problematice mastných kyselin v dietních intervencích i novým farmakům v léčbě diabetu z hlediska jejich bezpečnosti.

Moje osobní poděkování patří prof. Andělovi za systematickou práci ve výboru České diabetologické společnosti, jehož legitimním členem je od roku 1990. Není bez původu, že ve výboru pracoval již od roku 1985 jako tzv. „náhradník“ („náhradník“ proto, že nebyl v KSČ, stejně jako Alenka Šmahelová, která byla taktéž v té době „náhradnicí“). Díky za moudrost a nadhled, s nimiž čas od času usměrní jednání výboru.

Patří mu taktéž velký dík za vytrvalost a nadšení, se kterým založil a udržuje v chodu časopis Diabetes, metabolismus, endokrinologie a výživa, který vychází již 19. rok. Jepičí životy novějších odborných časopisů při dnešním informačním boomeru jasně ukazují, že daleko těžší než časopis založit, je trvale ho udržovat při životě. Časopis DMEV měl štěstí, že měl a má vizionářského a stále zapáleného šéfredaktora.

Milý Michale,

dovol mi, abych Ti do dalších let, sice trochu opožděně, protože narozeniny jsi měl již v červnu, ale o to upřímněji, popřála hodně zdraví, štěstí, spokojenosti a energie řešit neřešitelné, taktéž hodně povznášejících diskusí, setkání se zajímavými lidmi, ale i času na klidné rozjímání s knížkou nebo se sebou samým, hodně dobrých nápadů a mnoho výletů do Dobřívě, Solothurnu a na ostrovy v severním Atlantiku. Totéž přejí celé Tvé rodině, protože štěstí našich blízkých tvoří nejméně polovinu štěstí našeho.

Na závěr bych Ti ráda popřála to, co sis kdysi přál Ty sám: „...pocit otevřeného horizontu – toho horizontu, který nemá konec ani začátek“.

Terezie Pelikánová

prof. MUDr. Terezie Pelikánová, DrSc.

předsedkyně České diabetologické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně

K významnému životnímu jubileu, 70. narozeninám, **prof. MUDr. Michala Anděla, CSc.**, internisty, diabetologa, dlouholetého přednosty II. interní kliniky 3. LF UK a FN Královské Vinohrady, děkana 3. lékařské fakulty UK, vedoucího Katedry interních oborů 3. lékařské fakulty UK, předsedy Specializační oborové rady, člena a funkcionáře České diabetologické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně, České internistické společnosti České lékařství společnosti J. E. Purkyně, člena Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj, člena mnoha dalších českých a mezinárodních odborných společností, šéfredaktora časopisu Diabetologie, metabolismus, endokrinologie, výživa, vysokoškolského učitele etc., etc., do tohoto čísla časopisu Vnitřní lékařství svými články přispěli a oslavenci vše nejlepší přejí:

A. Adamíková (Zlín), **J. Bělobrádková** (Brno), **J. Brožová** (Plzeň), **O. Cinek** (Praha), **D. Čechurová** (Plzeň), **G. Fraser** (Praha), **D. Gašperíková** (Bratislava, Slovenská republika), **M. Haluzík** (Praha), **M. Hill** (Praha), **J. Horáček** (Praha), **C. Höschl** (Praha), **A. Jirkovská** (Praha), **H. Kahleová** (Praha), **I. Klimeš** (Bratislava, Slovenská republika), **P. Kraml** (Praha), **H. Krejčí** (Praha), **M. Kršek** (Praha), **M. Kvapil** (Praha), **S. Lacigová** (Plzeň), **J. Lebl** (Praha), **J. I. Loren** (Praha), **A. Maschak** (Praha), **T. Pelikánová** (Praha), **A. Plíhalová** (Praha), **J. Polák** (Praha), **M. Prázný** (Praha), **Š. Průhová** (Praha), **M. Rosolanková** (Bratislava, Slovenská republika), **K. Rožeková** (Praha), **Z. Rušavý** (Plzeň), **L. Sobotka** (Hradec Králové), **T. Sosna** (Praha), **J. Staník** (Bratislava, Slovenská republika), **M. Škopková** (Bratislava, Slovenská republika), **J. Škrha** (Praha), **J. Škrha jr.** (Praha), **A. Šmahelová** (Hradec Králové), **J. Šoupal** (Praha), **V. Štich** (Praha), **Z. Šumník** (Praha), **K. Westlake** (Praha), **M. Žourek** (Plzeň)